

KESKIPOHJANMAA 30.1.1983

Pariisin heijastuksia toistamiseen Tampereella

Ei ole kulunut kuin runsas vuosi, kun 11. Pariisin nuorten biennaali oli esillä Sara Hildenin taidemuseossa Tampereella, ja nyt

Tiiviin tahdin syynä on suomalaisten ripeys. He ovat päässeet valikoimaan syksyllä Pariisissa olleesta näyttelystä kiertokokoelman ensimmäisinä, joten nuori ajankohtainen taide tuo viestinsä nopeasti kansainväliseltä areenalta meille.

Tilanne tarkoittaa myös sitä, että Pariisin nuorten biennaali tuotetaan vatedeskin Tampereelle kahden vuoden välein. Positiivista on tietysti se, että näin saadaan yksi järjestelmällinen kontakti aktueellin kansainväliseen taidetapahtumaan. Kielellisenä seikkana saattaa myöhemmin ilmetä se yksipuolisuus, joka Pariisin biennaalia kaikista näennäisesti rohkeudesta huolimatta rasittaa. Euroopassa ja maailmalla on lukuisia muita tärkeitä taidetapahtumia, jotka valottavat kuvataiteen tilaa ja kehitystä aivan toisella tavoin.

Lisäksi Sara Hildenin taidemuseo ja Suomen Taitelijaseura, jotka ovat biennaalin Suomeentuottajat, saattavat sitoa taloudellisesti käsiään liian tiukasti tähän yhteen ainoaan toistuvaan katselmukseen. Joka tapauksessa muutokset kansainvälisessä taiteessa ovat yleensä niin hienovaraisia, etteivät ne kahden vuoden välein kerro yleisölle juuri mitään — eikä varsinkaan nykyisen kaltaisen yleismaailmallisen kulttuurilaman aikana — vaan suurista näyttelyistä tulee helposti vain suppean ammattikunnan herkkua.

Pariisin nuorten biennaali on käytännössä vain läntisen kuvataiteen katselmus. Alkuperäisessä näyttelyssä oli kyllä lisä-

si neljän itäksalaisen teoksia, joista Tampereelle on valikoitunut yksi ainoa maalaus. DDR:n mukanaolo on ymmärrettävää, sillä siellä nuori kuvataide on tällä hetkellä todella inhimillisyiden ytimiin pureutuvaa. Se on rajumpaa kuin oikeastaan missään Länsi-Euroopan maassa, vaikka se soveltaakin hie- man vanhahtavaa läntistä radikalismia.

Iskevän käsityksen DDR:n taiteen rohkeudesta antoi maan osasto viime kesän Venetsian biennaalissa. Se oli kokonaisuutena päällekkävin ja monessa mielessä myös vaikuttavin. Lutz Friedlinin maalaus Tampereella kuvastaa samaa henkeä, mutta yksinään se ei kykene hämmäyttämään yleisölle min- käänlaista laajempaa pyrkimystä.

Kun Suomessa järjestetään — nimenomaan suomalaisten aloitteesta — suuria kansainvälisen taiteen katselmuksia, aina olisi hyvä muistaa poikkeuksellinen asemamme, joka on mahdollistanut mainiot kulttuurisuhteet niin länteen kuin itään. Monet näyttelymme hankkivat materiaalina jommalta kummalta suunnalta, mutta jostakin syystä ei vertailuviin katsauksiin uskalleta ryhtyä. Suomen Taitelijaseura tuottaa kiitettävän runsaasti itäeurooppalaisia näyttelyjä, mutta omaperäisiä rinnastuksia sekään ei rohkene toteuttaa.

Parempaan päin

Nyt Tampereelle saatu Pariisin biennaalin valikoima on selvästi laadukkaampi kuin edelli-

siellä on jo nähtävänä 12. biennaali — tai tarkasti sanoen valikoima siitä.

nen. Tason kohoamiseen on ilmeisesti vaikuttanut se, että suomalaiset järjestäjät ovat saaneet melko vapaat kädet poimia mukaan haluamia teoksia. Näin on voitu ottaa huomioon täkäläinen maku — joka sivumennen sanoen on monissa kohdin kansainvälistä vaateli- aampi — sekä painottaa meillä tärkeiksi koettavia taiteen suuntauksia ja piirteitä.

Pariisin biennaalin kaltainen näyttely, joka on tarkoitettu vain alle 35-vuotiaille taiteilijoille, vaikuttaa ilman muuta suoraan myös meidän nuoreen taiteeseemme. Kansainvälisiä esikuvia pidetään helposti ihanteina, kriittikittömästi. Niinpä näyttelyn järjestäjillä on hankala vastuu, koska he tietävät että heidän valintansa aiheuttavat taiteen suunnanmuutoksia laajemminkin omassa periferiassa. Asiastahan riittää esimerkkejä niin kiitettävässä kuin kelvottomassakin.

Järjestäjät ovat jättäneet hyvin vähälle sen suuntauksen, jota maailmalla kutsutaan "bad paintingiksi", kehnoksi maalaukseksi ja joka riehuu lähes kaikkialla, viime vuosina meilläkin, ruten tavoin. Ekspressiivisen vapauden, ilmaisun rajattomuuden varjolla hyljeksiään taiteilijan ammattitaitoa, joka on olennainen osa luovaa prosessia pyrittäköön sitten minkälaisiin päämääriin tahansa.

Tämäkertainen biennaalivalikoima suhtautuu ammattitaitoon huomattavasti kunnioittavammin kuin edellinen näyttely. Siten myös tekijöiden varsinaiset pyrkimykset tulevat entistä tehokkaammin esiin. Enää

ei taiteellisia tavoitteita tarvitse tonkia esiin moninkertaisten näennäisyyksien ja visuaalisesti arvottoman ilmaisun alta. Toivottavasti näyttelyn kokemaa käännä jaksaa heijastua myös nuoreen suomalaiseen kuvaan.

Suomen edustajat

Suomen osanotto Pariisin biennaaliin on selvästi kaksijakoinen. Kaikki viisi edustajaamme ovat luonnollisesti mukana myös Tampereella. Mari- ka Mäkelä ja Leena Luostarinen ovat sitoutuneet maalaustapaan, joka pyrkii hävittämään alemman maalaustaiteen ihanteet joksikin kallella, niin ilmaisun kuin teknikan tasoilla. Valitettavasti on todettava, että niin Luostarinen kuin Mäkelä ovat jättäytyneet tämän hetken avantgardesta piiruja taakse- päin.

Sen sijaan kolmiulotteisilla keinoilla operoivat Martti Aihja ja Marja Kanervo. Molemmat ammentavat ilmaisuvoimansa selkeästä klassisuudesta, kansainvälisestä ja kansallisesta, ja molemmat kykenevät luomaan siltä pohjalta tiiviin ja omintakeisen kielen.

Eräänlaisena välittäjänä Suomen osastossa on Olli Lyytikäinen, joka on rakentanut teoksensa pikavalokuvista. Näillä kollaaseillaan Lyytikäinen liittyy aiheiden puolesta yllättävän klassisiin perinteisiin, ja toisaalta hän hyödyntää sitä puhtaasti valokuvaa tukeutuvaa linjaa, uskallitteellisuutta, josta biennaalivalikoimassa on runsaasti näyteltä.

Vaikka nuoret taitelijat so-

veltavat valokuvaa nykyisin lä- hinnä ns. käsitetaiteelliseen hahmotukseen. Tampereella on esillä poikkeuksellisen voimakas poliittinen kannanotto, laaja kuvasarja, jonka toteutuksesta vastaa chililäinen CADA-ryhmä. Myös meksikolaisen Pablo Ortiz Monasterion valokuvasarja intiaanihautajaisista on yksinkertaisuudessaan hyvin vaikuttava.

Vaikka klassismin ihanteet osoittavat ilmeisesti tuloaan kansainväliseen taiteeseen, niistä ei kumma kyllä Tampereella näy juuri muuta viitteitä kuin Lyytikäisen polaroidkuvat.

Ulkosuomalaiset ja muut

Suomalaisten osuutta täydentää tavallaan ruotsalainen Kajsa Mattas, jolta on esillä mittava arkaististyyppinen veistoskokonaisuus. Kajsa Mattas on nimittäin alkujaan kajaanilainen, mutta asuu ja työskentelee nykyisin Tukholmassa.

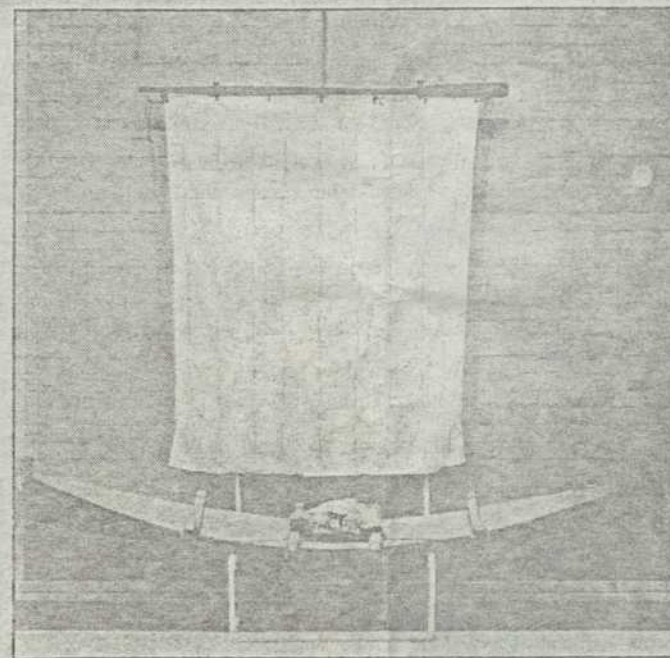
Norjalaiset ovat saaneet biennaaliin hyviä edustajia, ja he osoittavatkin Norjan nuoren tai-

teen etsiytyvän aivan eri urille kuin jälkijättöisen vanhemman kuvan. Kjell Nupen ilmentää maalauksissaan uudenlaista verävyttä, ja John Audun Hauge- nin laivoissa on mukava koomisuuden aksentti — iloinen leik- kimiel kun muuten loistaa pois- saolollaan nuoresta taiteesta.

Myös islantilaisien osuus kiinnittää huomiota, erityisesti Magnus Gudlaugssonin mittava tilarakenne. Näyttelyn keskeisiin teoksiin kuuluu myös ir- lantilaisen Kathy Prendergastin Viisauden seitsemän pylvästä — sama nimi kuin mainelikkaan Arabian Lawrencen muistelmateoksella. Sen sijaan Tanskan edustajan Nina Sten-Knudsenin eläinmaalaukset ovat kovin vaatimattomia.

Länsisaksalaisen Hartmut Neumannin maalauksissa on samanlaista väkevää ekspres- siivisyyttä kuin itäksalalaisten teoksissakin. Ilmeisesti juuri saksalaiset pitävät kulu- van vuosisadan modernismia tehok- kaimmin hengissä, mutta toisaalta heillä on käytettävissään parhaat perinteetkin.

Irmeli Paavola

Norjalaisen John Hauge- n tilateos Sininen vene.

Länsisaksalaisen Hartmut Neumannin maalaus Hän on utelias ja puhua täynnä.